

PIEŚNI O TEMATYCE MARYJNEJ I PATRIOTYCZNEJ W ŹRÓDŁACH XX WIEKU

SKRÓTY ŹRÓDEŁ:

- Walc₂ (1905) – *Śpiewnik kościelny dla użytku młodzieży szkolnej*. Opracował na dwa równe głosy ks. Franciszek Walczyński Kanonik Katedralny. Op. 75. Tarnów, Nakładem Towarzystwa Św. Wojciecha, Drukiem C. G. Roedera w Lipsku 1905.
- Surz_{II} (1907) – *Śpiewnik Kościelny do użytku parafii rzymsko-katolickich*. Część druga: *Śpiewajmy Panu zawierająca Pieśni kościelne i Litanie*. Wydał ks. Józef Surzyński Dr. św. Teologii, Proboszcz w Kościanie. Wyd. II. Poznań. Drukiem i czcionkami Drukarni i Księgarni św. Wojciecha, 1907, Zygmunt Jeleń, Księgarnia i Drukarnia w Tarnowie.
- Maz₂ (1907) – Mazurowski Józef, *Melodie do zbioru pieśni nabożnych katolickich do użytku kościelnego. Ułożone do grania na organach i śpiewania na cztery głosy*. (Pelplin 1871). W Drukarni Breitkopfa i Haertla w Lipsku. Nakładem wydawcy 1907. Wyd. III 1907.
- SiedlMłod₂ (1908) – *Śpiewniczek zawierający pieśni kościelne z melodyjami dla użytku młodzieży szkolnej przez x. J. Siedleckiego zebrany a przez Wysoką c.k. Radę Szkolną krajową uchwałą z dnia 14 lipca 1880 L. 556 dla szkół ludowych, pospolicznych i wydziałowych przeznaczony*. Wydanie V poprawione, Kraków, Nakładem XX. Misyjonarzy na Kleparzu, 1908.
- Walc₃ (1910) – Walczyński Franciszek, *Śpiewnik kościelny*. Wydanie nowe powiększone. Nakładem Księgarni Zygmunta Jelenia, Tarnów 1910.
- ŚKK₅ (b.r.w.) – *Śpiewnik kościelny katolicki czyli największy podręcznik dla ludu i organistów w kościołach katolickich zebrany staraniem Towarzystwa wzajemnej pomocy organistów Diecezyi Krakowskiej*. Tekst do części drugiej zawiera: pieśni do Ducha Św., do Trójcy Św., na Boże Ciało, Hymni Sacri, Suplikacye, pieśni do P. Jezusa, do Serca Jezusowego, pieśni do Matki Boskiej, Godzinki, Litanie, Różaniec i Koronki. Wyd. nowe poprawione (II), Kraków, Nakładem Tow. Wzaj. Pom. Organistów. Główny skład w Księgarni Antoniego Piwarskiego i SP. (b.r.w.).
- ŚRdMSz (1923) – *Śpiewnik religijny dla młodzieży szkolnej i użytku wiernych*, Wilno 1923.

- ŚKGiebur (1926) – *Śpiewnik kościelny wydał dr ks. Wacław Gieburowski dyrygent chóru katedralnego w Poznaniu*. Wyd. V. Skład główny w Księgarni św. Wojciecha, Poznań. Nakładem Wydawcy, 1926.
- SiedlJubil (1928) – Siedlecki Jan, *Śpiewnik kościelny*. Wyd. jubileuszowe (1978–1928). Opracowanie W. Świerczek ze współudziałem B. Wallek-Walewskiego. Kraków [1928].
- Flasz₂ (1930) – *Śpiewnik Kościelny Katolicki*. Największy zbiór pieśni nabożnych z nutami do śpiewu na 2 głosy opracował Tomasz Flasz. Część II. Kraków [1930].
- ŚJasnog (1930) – *Śpiewnik Jasnogórski*, Zebrał sługa Maryi. Nakładem Arcybractwa Różańcowego na Jasnej Górze, 1930.
- Makł₁ (1931) – Makłowicz J., *Śpiewajmy Panu*, Wydanie trzecie. Kraków 1931. Druk „Powściągliwość i Praca” w Krakowie.
- SB (1935) – *Służmy Bogu*. Modlitwy i pieśni zebrał ks. T. W. Nakładem wydawcy. Kraków 1935. Drukarnia „Powściągliwość i Praca” w Krakowie.
- Starość (1937) – *Śpiewnik kościelny zebrał i opracował Ks. K. J. Starościński, Prof. Wyższ. Semin. Duchownego w Płocku*. Druk B-ci Detrychów w Płocku [1937 wg Imprimatur].
- Ciepl₃ (1908–1920) – *Pieśni ku czci Serca Pana Jezusa, Najświętszej Maryi Panny i Świętych Pańskich*. Zbiór pieśni religijnych ułożony na cztery głosy do grania na organach przez Cieplika, Dyrektora katol. szkoły dla organistów w Bytomiu, Bytom G./Śl [przed 1939].
- Mich (1946) – *Pójdź za mną*. Bogaty wybór modlitw i pieśni dla młodzieży polskiej i dla wszystkich wiernych, Zebrał i ułożył ks. Mieczysław Michalski Licencjat św. Teologii, Prefekt Gimnazjum i Liceum W. Arciszowej w Lublinie oraz Wikariusz Katedry Lubelskiej. Wydanie Pierwsze, 1946.
- Sikor (1954) – *Zbiór pieśni nabożnych dla Warmii i Mazur*. Śpiewnik diecezji warmińskiej w układzie ks. Radcy Antoniego Sikorskiego. Warszawa 1954.
- Głow (1955) – Głowacki Włodzimierz, *Nowy śpiewnik kościelny*, Warszawa 1955.
- Szyca (1956) – Szyca Jan, *Śpiewnik kościelny*. Zbiór ten zawiera pieśni na wszystkie uroczystości Roku Kościelnego oraz nabożeństwa dodatkowe, jak też Jutrznie na Boże Narodzenie i Wielkanoc, melodie opracował A. Lewczyk, Kraków 1956.
- ŚMar (1957) – *Śpiewnik maryjny*. Zebrał: Ks. Jan Szyca, Opracował: ks. Leon Świerczek C.M., Warszawa 1957.
- Krych (b.r.w.) – Krych Czesław, *Cześć Maryi*, 20 pieśni ku czci Matki Bożej do słów ks. Ewarysta Nawrowskiego w układzie na dwa równe głosy. Poznań [b.r.w.].
- Lew (1967) – Lewkowicz Wojciech, *Śpiewnik parafialny czyli zbiór pieśni sakralnych polskich i łacińskich oraz modlitw dla użytku wiernych w kościołach rzymsko-katolickich*. Wyd. V milenijne, Olsztyn 1967.

- Jan (1971) – Jankowski Mieczysław, *Śpiewajmy Panu*. Śpiewnik Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 1971.
- Zawit (1978) – Zawitkowski Józef, *Alleluja*. Zbiór śpiewów mszalnych i pielgrzymkowych, Warszawa 1978.
- Cham₁ (1982) – Chamski Hieronim, *Śpiewnik kościelny*, Lublin 1982.
- Siedl₂ (1987) – Siedlecki J., *Śpiewnik kościelny*. Wyd. XXXIX, Kolegium Redakcyjne: K. Mrowiec, M. Michalec, J. Weismann, Instytut Wydawniczy Księży Misjonarzy „Nasza Przeszłość”, Kraków 1987.
- Rącz₂ (1988) – Rączkowski Feliks, *Śpiewnik parafialny Śpiewajmy Bogu*, Warszawa 1988.
- ŚL (1991) – *Śpiewnik liturgiczny*, red. K. Mrowiec i in., Lublin 1991.
- ExD (1998) – *Exsultate Deo*. Śpiewnik mszalny, oprac. G. M. Skop, wyd. 8, Katowice 1998.
- Reg (2000) – Reginek Antoni, *Śpiewnik archidiecezji katowickiej*, Katowice 2000.

* * *

„Patrzmy na wydarzenia dalekie i bliskie poprzez pryzmat tych wiekistych słów, które zostały wypowiedziane z wysokości krzyża. Poprzez pryzmat tych słów, którymi człowiek został zawierzony Matce Boga jako Jej syn. W tym jednym człowieku wszyscy czujemy się zawierzeni Maryi. I dlatego też żyjemy świadomością tego zawierzenia Matce Bożej jako cały naród – nie tylko każdy z osobna, ale jako wielka wspólnota”.

(św. Jan Paweł II)

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie polskich pieśni maryjnych, w których w mniejszym lub większym stopniu przewijają się wątki patriotyczne. Z uwagi na bardzo bogaty repertuar maryjny, zastosowano granice czasowe dla źródeł, obejmujące XX w. Wątki patriotyczne mogą być głównowiodące w danym utworze albo tylko poboczne (przygodne), pojawiające się obok innych. Patriotyzm (*łac. patria* – ojczyzna, *grec. patriotes* – rodak, współobywatel) jest to cnota moralna miłości do ojczyzny, jej dziedzictwa kulturowego i ładu moralno-społecznego, uformowanego przez normy cywilizacji i religii, połączona z gotowością do ponoszenia dla niej wszelkich ofiar¹. Inaczej: w postawie patriotycznej zawiera się obowiązek całoosobowej miłości ojczyzny, troski o jej trwanie i dobro, starań o jej przyszłość, zabiegów o jej dobre imię i poetyzację². W niniejszym opracowaniu postawa patriotyczna będzie się wyrażać głównie w prośbach zanoszonych do Matki Bożej za Ojczyznę.

¹ *Patriotyzm*, w: EK, t. XV, Lublin 2011, szp. 51.

² Cz. BARTNIK (red.), *Polska teologia narodu*, Lublin 1988, s. 25.

1. Maryja dana ku obronie narodu polskiego

Obecność Maryi jako orędowniczki w narodzie polskim można dostrzec już w pierwszych momentach jego istnienia. Piotr Skarga wiąże ją ze św. Wojciechem, który jako małe dziecko zachorował i został przez rodziców zaniesiony przed ołtarz Matki Bożej Maryi i ofiarowany Bogu przez „anielską i naszą Królowę”. Dzięki Jej wstawiennictwu został cudownie uzdrowiony i w szczególny sposób związany z „Królową narodu polskiego”. Skarga, śledząc dzieje Kościoła i narodu polskiego, stwierdzał, że już najstarsi jego przodkowie oddawali cześć Matce Bożej. Najpierw – przez ustanawianie coraz liczniej święta maryjne i dni poświęcone Maryi, na czoło wysuwało się tu święto Wniebowzięcia oraz każda sobota. Dalej – przez pobożność maryjną wyrażaną przez świętych polskich: Jacka, Stanisława Kostkę, Dominika, Stanisława BM, Jadwigę, Salomeę, Kingę, Jana Kantego, Kazimierza. Wielki kaznodzieja wzywał także naród polski, aby jeszcze goręcej uciekał się pod opiekę Matki Bożej, gdyż twierdził, że jedynie Ona była zdolna wyjednać łaskę zwycięstwa, w imieniu narodu oddać Bogu cześć i wdzięczność³.

W latach 1382–1383 nowym znakiem obecności Matki Jezusa stał się jasnogórski obraz. „Jasnogórska ewangelizacja wolności – jak mówił w 1983 r. na Jasnej Górze św. Jan Paweł II – ma jeszcze wymiar wolności narodu, wymiar wolnej Ojczyzny, której przywrócona została godność suwerennego państwa. Naród jest prawdziwie wolny, gdy może kształtować się jako wspólnota określona przez jedność kultury, języka, historii. Państwo jest istotnie suwerenne, jeśli rządzi społeczeństwem i zarazem służy dobru wspólnemu społeczeństwa i jeśli pozwala narodowi realizować właściwą mu podmiotowość, właściwą mu tożsamość”⁴.

Matka Boża została w jasnogórskim wizerunku dana Polsce na trudne czasy. „Zapowiedzią tych czasów stał się w XVII wieku okres «potopu» (...). Od czasu, gdy Jasna Góra oparła się naporowi Szwedów, gdy w ślad za tym cała Ojczyzna uwolniła się od najeźdźców, datuje się szczególny związek jasnogórskiego sanktuarium z coraz trudniejszymi dziejami narodu. Bogarodzica zostaje ogłoszona na podstawie ślubów Jana Kazimierza Królową Korony Polskiej. Świętem Królowej Polski, Tej, która została «dana ku obronie narodu polskiego», stanie się z biegiem czasu dzień 3 maja związany z pamiętką Konstytucji 3 maja. Konstytucja ta świadczy niezbitnie o woli zachowania niepodległego bytu Ojczyzny przez zadekretowanie odpowiednich reform. Niestety, prawie nazajutrz po ogłoszeniu tej Konstytucji Polska została tego niepodległego bytu pozbawiona, ulegając przemocy z trzech stron równocześnie. W ten sposób pogwałcone zostało podstawowe prawo narodu: prawo porządku moralnego”⁵.

Po odzyskaniu niepodległości Polacy pielgrzymowali tłumnie do Częstochowy, aby dziękować za dar wolności, której wyrazem stało się ustanowione w 1924 r. świę-

³ Por. *tamże*, s. 87–91.

⁴ JAN PAWEŁ II, *Pokój tobie, Polsko! Ojczyzno moja! Znów na polskiej ziemi*, S. DZIWIŚ, J. KOWALCZYK, T. RAKOCZY (red.), Rzym 1983, s. 89, 91–92.

⁵ *Tamże*, s. 91.

to Matki Bożej Królowej Polski. W czasie niemieckiej okupacji, „gdy wszystkie światła dla Polski zgasły, to wtedy jeszcze była Świąta z Częstochowy i Kościół”. W 1946 r. nastąpiło, przed Matką Bożą Królową Polski, poświęcenie narodu Niepokalanemu Sercu Maryi, a 10 lat później, w 1956 r., zostały odnowione, pod nieobecność uwięzionego Prymasa kard. Stefana Wyszyńskiego, Jasnogórskie Śluby Narodu. W 1957 r. rozpoczęto w Kościele polskim Wielką Nowennę przed tysiącleciem chrztu⁶, którą uwieńczyły uroczystości milenijne 3 maja 1966 r. na Jasnej Górze.

W XX w. pobożność maryjna Polaków, ukształtowana społecznie i historycznie od pokoleń, wzmocniona została postawą trzech wielkich osobowości: Prymasa kard. Augusta Hlonda, Prymasa kard. Stefana Wyszyńskiego, a przede wszystkim św. Jana Pawła II⁷.

Dlatego Kościół woła dzisiaj słowami modlitwy: „Ku obronie naszego narodu ustanowiłeś dla nas przedziwną pomoc w Najświętszej Maryi Pannie”.

2. Krótka charakterystyka źródeł oraz autorzy pieśni

Do przeprowadzenia kwerendy badanych pieśni zostało wytypowanych 30 zbiorów, które ukazały się drukiem w XX w. Reprezentują one nie tylko różne okresy tego stulecia, ale także zróżnicowane ośrodki wydawnicze w Polsce. Można tu wymienić: Kraków, Tarnów, Katowice, Częstochowę, Warszawę, Poznań, Płock, Lublin i inne. Różnią się także pod względem tematyki zawartych śpiewów. Najobszerniejszym zbiorem pod względem pieśni maryjnych jest *Śpiewnik maryjny* z 1957 r. (345 pieśni), przygotowany przez ks. Jana Szycę i ks. Leona Świerczka CM, wydany w Warszawie. W jego zasób wchodzi jedynie pieśni maryjne. Pozostałe śpiewniki składają się z różnych działów tematycznych. Spośród nich najwięcej śpiewów o tematyce maryjnej zawierają: *Śpiewnik archidiecezji katowickiej*, zredagowany przez ks. Antoniego Reginka (122), wydany w 2000 r. w Katowicach, ks. Jana Siedleckiego *Śpiewnik Jubileuszowy* z 1928 r. (95), tegoż *Śpiewnik kościelny* z 1987 r. (86) oraz Feliksa Rączkowskiego wydany w 1988 r. (79). Pozostałe niosą mniejszy repertuar maryjny. Nie będę wymieniał w tym miejscu wszystkich śpiewników, gdyż można ich notki bibliograficzne zobaczyć na wstępie opracowania, gdzie są wymienione wraz ze swoimi skrótami. Najstarszym z nich jest *Śpiewnik* ks. Franciszka Walczyńskiego z 1905 r., a najmłodszym wspomniany już śpiewnik ks. Reginka. 22 spośród nich zawiera zapis nutowy, pozostałe 8 jedynie teksty.

W niektórych zbiorach znajdujemy notki z podanymi imionami i nazwiskami autorów pieśni. Niestety w najobszerniejszym zbiorze nie zawarto takich informacji. Ponadto w pozostałych często imiona podaje się jedynie inicjałem, czasem także i nazwiska. Ich rozszyfrowanie wymaga pogłębionych badań. Wśród autorów tekstów spotykamy: ks. Ewarysta Nawrockiego, ks. Pawła Heintscha, s. K. Baranowską

⁶ W. WOJDECKI, *Z Maryją chcę mówić o każdej porze*, Warszawa 1986, s. 108.

⁷ B. МИКА, *Maryja Jasnogórska inspiracją polskiej muzyki religijnej XX wieku*, w: Z.S. JABŁOŃSKI, T. STUDY (red.), *Zwycięstwo przychodzi przez Maryję*, Częstochowa 2006, s. 121.

OSU⁸, ks. Józefa Grzywaczewskiego, ks. Józefa Gawora, ks. Józefa Majkowskiego SI, ks. Jana Bujarę, ks. Wróblewskiego, ks. Romualda Raka, Kornela Ujejskiego, bpa Czesława Domina, L. Romanowskiego oraz kilka inicjałów, których nie udało się rozwiązać, mianowicie: J.M., K.O., G.F. Natomiast wśród autorów melodii spotykamy: R. Gruszeckiego, Kazimierza Garbusińskiego, Jana Fotka, ks. Zbigniewa Piaseckiego, ks. Józefa Grzywaczewskiego, ks. Leona Świerczka CM, Feliksa Rączkowskiego, ks. Alfonsa Klamana CSsR, Feliksa Nowowiejskiego, ks. F. Moreau, ks. Romualda Raka, F. Brzezińską, ks. Józefa Surzyńskiego, bpa Czesława Domina, ks. Pertaka oraz ks. Antoniego Chlondowskiego SDB.

3. Repertuar pieśni

W czasie kwerendy ustalono 60 pieśni spełniających kryteria określone w tytule opracowania. Do tego zbioru nie dołączono dwóch utworów, które zostały zaliczone do wyjątków. Chodzi tu o *Bogurodnicę* oraz *Apel Jasnogórski*. Są to wyjątki wymagające zauważenia, ale nie mieszczące się w ramach tematyki. *Bogurodzica* występuje w 26 badanych źródłach, a *Apel Jasnogórski* w 10.

Najstarszy rodzimy zabytek hymnologiczny – *Bogurodzica* – nie mieści w sobie bezpośredniej prośby za ojczyznę, jednakże, jak dobrze wiemy, hymn ten był śpiewany w ważnych momentach historycznych, zwłaszcza jako pieśń koronacyjna (w okresie Jagiellonów) i przed bitwami przez polskich rycerzy, m.in. w bitwie pod Grunwaldem (1410), pod Nakłem (1430) i Wilkomierzem (1435). O jej znaczeniu świadczy fakt, że była nazywana pierwszą ustawą polską, otwierała zbiory praw koronnych i litewskich, począwszy od *Statutów* Jana Łaskiego (1506), a skończywszy na *Volumina legum* (1732)⁹.

Drugi wyjątek stanowi *Apel Jasnogórski*. Można zadać pytanie, czy to jest pieśń. Pewne cechy przeważają szalę na stronę, że nie. Wydaje się, że jest to hasło, zawołanie, które posiada krótki tekst, powtarzany kilkakrotnie. Sama nazwa *Apel* wskazuje, że śpiew ten posiada inną funkcję niż pieśń. Dlatego formalnie nie wchodzi w zakres tematyczny opracowania, jednakże jest to śpiew tak popularny, że kilka słów należy mu poświęcić. Odnośnie do jego początków istnieją różne informacje. Podaje je o. Józef S. Płatek OSPPE w opublikowanym przez siebie artykule zatytułowanym *Historia Apelu Jasnogórskiego*¹⁰. Dowiadujemy się z niego, oprócz kilku przypuszczeń, że *Apel Jasnogórski* po raz pierwszy miał miejsce na Jasnej Górze 8 grudnia 1953 r. w intencji uwolnienia internowanego kard. Stefana Wyszyńskiego i przewodniczył mu o. Jerzy Tomziński. Do upowszechnienia praktyki *Apelu Jasnogórskiego* przyczyniła się przede wszystkim peregrynacja kopii Cudownego Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej (od 1957 r.). *Apel Jasnogórski* miał różne melodie i był śpiewany w różnych wersjach. Autorem najbardziej znanej i rozpowszechnionej melodii jest ks. Stanisław

⁸ OSU – Urszulanki Unii Rzymskiej.

⁹ *Bogurodzica*, w: EK, t. II, Lublin 1995, szp. 724.

¹⁰ Artykuł opublikowany w: A. NAPIÓRKOWSKI (red.), *Rycerze Jasnogórskiej Bogarodzicy. Etos Jasnej Góry – rycerska tradycja i posłanie*, Częstochowa – Jasna Góra 2001, s. 97–107.

Ormiński, salezjanin, który skomponował ją w 1956 r. Drugą melodię, dość rozpowszechnioną, skomponował prof. Feliks Rączkowski, a melodia Eugeniusza Branki, nawiązująca do jasnogórskiego hejnału, już w 1956 r. okazała się trudną w wykonaniu dla wiernych i dlatego nie upowszechniła się. W późniejszych latach melodię do *Apelu* skomponował także ks. Marian Michalec CM. Melodię do słów opracowanych przez ks. Jana Zieleń, różniących się od tekstu ogólnie przyjętego, skomponowała Irena Pfeiffer z Krakowa¹¹.

Wracając do pieśni będących przedmiotem opracowania, to zostaną one ujęte w dwie grupy. Pierwszą stanowią pieśni, w których – jak powyżej zostało już powiedziane – główny wątek jest patriotyczny, czyli teksty w całości są poświęcone sprawie ojczyzny, jej mieszkańców, problemom społecznym itd. Czasem jest trudno zakwalifikować, czy treść mówi o sprawach ogólnoreligijnych, które niekoniecznie muszą się odnosić do miłości ojczyzny, ładu moralno-społecznego, uformowanego przez normy cywilizacji i religii, połączone z gotowością do ponoszenia dla niej wszelkich ofiar. Jednakże należy podjąć się tego działania, narażając się być może na sądy, że można treść danej pieśni rozumieć nieco inaczej i tym samym zakwalifikować ją do innej grupy. Drugą grupę stanowią pieśni, które w przeważającej części poświęcone są sprawom tylko religijnym, a w jednej czy dwóch strofach odwołują się do miłości ojczyzny i troski o nią.

3.1. Pieśni w całości łączące religijny kult Maryi z postawą patriotyzmu

W tej grupie znajdujemy 8 pieśni: sześć jest ułożonych w formie prośby, a dwie są wychwalające Maryję.

Św. Jan Paweł II mówił, że „Ojczyzna jest darem i jest równocześnie zadaniem. Wiemy, jak bardzo trudne było i jest to zadanie. Dlatego ojcowie nasi czekali jak najskuteczniejszego zabezpieczenia tego daru i znaleźli je w rękach Matki Zbawiciela”¹². Wyrazem tych pragnień i prośb jest pieśń *Błogosław, Matko, naszej (polskiej¹³) biednej ziemi*. W starszej wersji (w zbiorze z 1928 r.) zawarta jest prośba: „Błogosław, Matko, naszej biednej ziemi – przebogatej w nieszczęścia i łzy”, w późniejszej (z 1957 r.) zmieniono na: „naszej polskiej ziemi – przebogatej w łask obfity zdroj”. Wskazuje to na wielką wiarę w pomoc Maryi. Pieśń zawiera prośby o pokój, bezpieczeństwo, umocnienie wiary i błogosławieństwo dla tego wszystkiego, co stanowi Polskę:

1. Błogosław, Matko, naszej (polskiej¹⁴) biednej ziemi¹⁵,
Tej przebogatej (w łask obfity zdroj¹⁶) w nieszczęścia i łzy;

¹¹ *Tamże*.

¹² JAN PAWEŁ II, *Maryja Matka zawierzenia, Teksty wybrane*, J. KOWAŁSKI (red.), Częstochowa 1986, s. 248.

¹³ ŚMar (1957), s. 47.

¹⁴ ŚMar (1957), s. 47.

¹⁵ SiedlJubil (1928), s. 174.

¹⁶ ŚMar (1957), s. 47.

- O, chroń jej dzieci, idąc razem z niemi
Przez wichry, burze i przez ciemne mgły.
2. Błogosław cichej pracy nad ugorem,
By go nie zabrał obcy, wrogi lud;
Nad naszą chatą i tym czarnym borem
Wyciągnij ręce, a zmaleje trud.
 3. Niech ci, co ciszy, ukojenia pragną,
Zobaczą innych, lepszych czasów blask,
Niech nigdy burze czoła ich nie nagną,
Królowo święta, rozdawczyni łask.
 4. Błogosław mężów, którzy silnie bronią
Ojczystej wiary i ojczystych słów.
Co wśród nieszczęścia, zwątpień łez nie ronia,
A gdy upadną, powstają znów.
 5. Błogosław dalej i te łany żytnie,
Mogiły, sioła, cały polski kraj;
Niech w wszystkich naszych strzechach znów zakwitnie
Ten stary, cudny, wielkich ojców maj.

Wydaje się, że nie jest to pieśń popularna, gdyż wśród badanych źródeł występuje jedynie w trzech: SiedlJubil (1928), ŚMar (1957) i Krych (b.r.w.).

Podobną treść zawierają pieśni: *A Ty, o Pani; Ave Maryja, Salve Regina; Do Ciebie, Matko; Maryjo, polskich ziem Królowo* oraz *Polski Królowo*. Dwie pierwsze występują jedynie w *Śpiewniku maryjnym* z 1957 r., trzecia, *Do Ciebie, Matko*, jedynie w *Śpiewniku Feliksa Rączkowskiego* z 1988 r., kolejna, *Maryjo, polskich ziem Królowo*, tylko w zbiorze ks. Chamskiego z Płocka. Ostatnia z wymienionych pojawia się w dwóch źródłach: zbiorze ks. Chamskiego z 1983 r. i w Siedleckim z 1987 r. Zapewne z tego powodu popularność ich jest bardzo mała.

W tej grupie pozostały jeszcze dwie pieśni, które w przeciwieństwie do wymienionych mają charakter wielbiący. Są to: *Bądź pozdrowiona, Panno nieskalana* i *Jak szczęśliwa Polska cała*. W pierwszej z nich autor wychwala Maryję jako Królową ziemi polskiej, która broni od nieszczęść, niewoli i wroga, którą wychwalają wierni każdym tchnieniem, nawet w prześladowaniach. Dwie ostatnie strofy zmieniają nieco charakter. I tak w piątej autor zaczyna prosić za duchownych o siły, moc i wolę dla nich (co jest rzadko spotykane w pieśniach kościelnych), a w szóstej i ostatniej zarazem prosi o silną wiarę. Pieśń ta występuje tylko w jednym zbiorze – *Śpiewniku maryjnym* z 1957 r. Poniżej prezentujemy cały tekst:

1. Bądź pozdrowiona, Panno nieskalana,
Pani wszechświata, Matko ukochana.
Bądź pozdrowiona od morza do morza,
Królowo Polski, o zaranna zorza.

2. Bądź pozdrowiona, królowo tych ziemi,
W których się naród dziećmi Twymi mieni,
Bądź pozdrowiona ich łzami, mękami,
Ich wiarą w Ciebie i ich westchnieniami.
3. Bądź pozdrowiona, w Tobie moc u Boga!
Broń nas od nieszczęść, niewoli i wroga,
A gdy nam godłem cierniowa korona,
W cierniach i mękach, bądź nam pozdrowiona.
4. Bądź pozdrowiona, wszystkimi pieśniami,
W których Cię wielbim, o królowo, pani!
Bądź pozdrowiona w każdym naszym tchnieniu,
W prześladowaniach i w całym istnieniu.
5. Bądź pozdrowiona, w całym chrześcijaństwie,
Przez sług Chrystusa i w Jego kapłaństwie!
Dodaj duchownym siły, mocy, woli,
By swe owieczki wspierali w niedoli.
6. Bądź pozdrowiona! Daj w mękach wytrwanie,
Daj silną wiarę! Uproś zmiłowanie!
A gdy w cierpieniu ktoś życia dokona
Za wiarę ojców, bądź nam pozdrowiona!

Ostatnia pieśń z tej grupy, wydaje się bardziej znana i śpiewana, to *Jak szczęśliwa Polska cała*. Wśród badanych dla potrzeb powyższego opracowania źródeł występuje w trzech: ks. Chamskiego (1982), Rączkowskiego (1988) i Reginka (2000), a zaczerpnięta została z modlitewnika *Droga do nieba*:

1. Jak szczęśliwa Polska cała¹⁷,
W niej Maryi kwitnie chwała.
Od Bałtyku po Tatr szczyty
Kraj nasz płaszczem Jej okryty.
- Ref.* Matko Boska, Królowo Polska,
O, Pani nasza Częstochowska.
2. W Częstochowie tron swój wzniosła,
Czysta, można i wyniosła.
Tyś najmiłsza z matek ziemi,
Cierpisz razem z dziećmi swymi. *Ref.*
 3. Tyś cudami zajaśniała,
Swoje serce nam oddała.
Ludu polski, dziecię drogie,
Masz tu Matkę, szczęście błogie. *Ref.*

¹⁷ Reg (2000).

3.2. Pieśni maryjne zawierające jedynie przygodne wątki patriotyczne

Pojawianie się w pieśniach maryjnych wtętułów o charakterze patriotycznym świadczy o ciągle mocnej świadomości wśród twórców pieśni odnośnie do powinności troski o ojczyznę i miłości do niej. Około 50 pieśni zawiera przygodne wątki patriotyczne, o mniejszych lub większych rozmiarach. Zostaną one pokrótce zaprezentowane.

W większości utworów autorzy zwracają się do Maryi jako Królowej Polski. Tytuł Matki Bożej jako Królowej narodu sięga drugiej połowy XIV w. Grzegorz z Sambora nazywa Maryję Królową Polski i Polaków, zaś teologiczne uzasadnienie tego tytułu pojawi się w XVII w.¹⁸ Karol Wojtyła, jako arcybiskup krakowski, nauczał, że Maryja „stała się nam (...) Królową wówczas, gdy czuliśmy, że bardzo potrzebujemy Jej władzy, Jej kierunku i wpływu wychowawczego. Czuliśmy, że coś się psuje w duszy polskiej, że grozi nam jakiś wewnętrzny upadek ducha, w ślad za którym może przyjść i upadek narodu. Przecież to już na wiele lat przed tym smutnym «potopem» szwedzkim ks. Piotr Skarga napiętnował w kazaniach sejmowych nasze wady narodowe i groził bardzo wielką karą”¹⁹.

Do grupy kierującej prośby do Królowej Polski należą w głównej mierze pieśni związane z jasnogórskim sanktuarium, chociaż są też i z innych ośrodków kultu. Przykładem może być 1. zwrotka i refren pieśni *Królowo nasza, Królowo jedyna*:

1. Królowo nasza, Królowo jedyna²⁰,
Która jaśniejesz w blasku pełnym chwały.
Przez boleść Twoją i przez mękę Syna,
Pod Twą opiekę przyjmij naród cały.

Ref. I nie gardź nigdy modłami naszymi,
A bądź nam Królową i Matką tej ziemi.

oraz 1. i 17. zwrotka pieśni *Królowo Polska, od Boga obrana*, w wersji F. Walczyńskiego:

1. Królowo Polska, od Boga obrana²¹,
Na Jasnej Górze ukoronowana,
Abyś ucieczką grzesznym ludziom była,
Wszystkim służyła.
17. Żeś jest Królową Polską,
Znakeś dała, gdyż nieprzyjaciół z Korony wyгнаła,
Za to Cię wszyscy Panią uznajemy,
koronujemy.

¹⁸ W. WOJDECKI, *Z Maryją chcę mówić o każdej porze*, s. 107.

¹⁹ *Tamże*, s. 224.

²⁰ ŚMar (1957).

²¹ Walcz₃ (1910).

Spośród 60 pieśni, w 34 pojawia się określenie Maryi jako Królowej. W niektórych pieśniach użyto synonimów lub wyrazów bliskoznacznych, jak np.:

– *Hetmanka:*

Hetmanko starej naszej Częstochowy²²
Jasnogórska Pani, Tyś naszą Hetmanką²³

– *Pani:*

Jasnogórska można Pani...²⁴

– *Wódz nasz:*

Ona Królowa i Wódz nasz²⁵.

W wielu utworach spotykamy się z bezpośrednią prośbą za ojczyznę określaną w różnych aspektach:

– *o wolność:*

Broń nas od (...) niewoli i wroga²⁶
Tobie się naród w niewolę oddaje,
Aby być wolnym, od przemocy wroga²⁷.
Tyś pokruszyła nogą łeb smokowi,
Tyś pyszne starła rogi Turczynowi,
Tyś Jasną Górę płaszczem okrywała,
Gdy przemoc szwedzka u jej murów stała²⁸.
Pod Twoją obroną Piastowy szczep żył,
Tyś była dlań słońcem wolności i sił²⁹.

– *o pokój:*

O, usłysz głos i jęk narodu swego,
Pozwól nam w szczęściu i pokoju żyć³⁰.
Bądź pozdrowiona w każdym naszym tchnieniu,
W prześladowaniach i w całym istnieniu³¹.
Maryja, Maryja! Łaski Bożej pełna,
Niech zawsze spokojna
Jest nasza Ojczyzna, Maryja!
Głód, ogień i wojny

²² A Ty, o Pani, ŚMar (1957).

²³ Jasnogórska Pani, Tyś naszą Hetmanką, Zawit (1978).

²⁴ Jasnogórska można Pani, Maryjo!, Jan (1971).

²⁵ Na Jasnej Górze trzymasz straż, ExD (1998).

²⁶ Bądź pozdrowiona, Panno nieskalana, ŚMar (1957).

²⁷ Do Ciebie, Matko, Rącz₂ (1988).

²⁸ Witaj Jutrzenko rano powstająca, ŚMar (1957).

²⁹ Z Jasnogórskiej wieży, ŚMar (1957).

³⁰ Do Ciebie dziś, o Matko, ŚMar (1957).

³¹ Bądź pozdrowiona, Panno nieskalana, ŚMar (1957).

Oddal, a czas hojny
Wypros za Twe syny, Maryja!³²

– o *wiarę*:

Błogosław mężów, którzy silnie bronią
Ojczystej wiary i ojczystych słów³³.
Bądź pozdrowiona! Daj w mękach wytrwanie,
Daj silną wiarę! Uproś zmiłowanie³⁴.
Prowadź Matko swoje dzieci
W wiary nowe Tysiąclecie, Maryjo!³⁵
Na Jasnej Górze trzyma straż,
By naród wytrwał w wierze³⁶.

– o *opiekę*:

I kraj ten cały i lud Twój wierny,
Tobie Maryjo, dziś polecamy³⁷.
Maryja, Maryja Polski jesteś Królowa
Niech opieka Twoja nas zachowa³⁸.
Z dawna Polski Tyś Królową, Maryjo.
Ty za nami przemów słowo, Maryjo.
Weź w opiekę naród cały,
Który żyje dla Twej chwały,
Niech rozwija się wspaniały, Maryjo!³⁹
Weź Ojczyznę pod swój płaszcz przeciw wszystkim wrogom⁴⁰.

– o *szczęście i pomyślność*:

Ku Tobie Matko, lud modły wznosi
I dla Ojczyzny o szczęście prosi⁴¹,

Wartą uwagi jest pieśń ks. Zbigniewa Piaseckiego *Jasnogórska można Pani*, w której autor nawiązuje do najstarszej polskiej pieśni, *Bogurodzicy*, najpierw wspominając ją w tekście 2. zwrotki:

2. Imię Twe Bogurodzica, Maryjo,
Pieśnią w dziejach naszych słynie, Maryjo,

³² *Maryja, Maryja nad słońce jaśniejsza*, ŚMar (1957).

³³ *Błogosław Matko naszej biednej ziemi*, SiedlJubil (1928).

³⁴ *Bądź pozdrowiona, Panno nieskalana*, ŚMar (1957).

³⁵ *Jasnogórska można Pani*, Jan (1971).

³⁶ *Na Jasnej Górze trzymasz straż*, ExD (1998).

³⁷ *Weź w swą opiekę nasz Kościół*, ŚMar (1957).

³⁸ *Wszystkie trony niebieskie*, ŚMar (1957).

³⁹ *Z dawna Polski Tyś Królową*, ŚMar (1957).

⁴⁰ *Z śląskich kopalń, pól i hut*, Reg (2000).

⁴¹ *Witaj, prześliczna Niepokalana*, ŚMar (1957).

Radość niesie polskiej duszy,
Grzeszne serce łaską kruszy,
Budzi wiarę i nadzieję
I miłością w nas goreje, Maryjo!

a ponadto trzy wersy kończące się zawołaniem: „Maryjo!” w melodii czerpią motyw z *Bogurodzicy*.

Specyficznym działem w badanym repertuarze są hymny stowarzyszeń i ruchów katolickich. W nich także występuje wątek patriotyczny przygodny, nie obejmujący całego utworu. Udało się znaleźć 5 takich utworów. Pierwszy z nich, *My chcemy Boga*⁴², jest hymnem Akcji Katolickiej, a w 5. zwrotce mówi o ojczyźnie:

5. My chcemy Boga w naszym kraju
Wśród starodawnych polskich strzech,
W polskim języku i zwyczaju,
Niech Boga wielbi Chrobry Lech.
Błogosław Pani!.....

Hymn Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży żeńskiej skierowany jest do Maryi i każda strofa kończy się wezwaniem „Dla Boga, dla Narodu, Dopomóż Marjo żyć!”

Pieśń hołdu Marii śpiewa młodzieży żeńskiej huf⁴³,
Do stóp Jej świętych składa ofiarę serc, rąk, głów.
Myśl rwie się wzwyż za młodu,
Nie w mrokach chce się kryć.
Dla Boga, dla Narodu, Dopomóż Marjo żyć!

Sodaliczka Mariańska męska przyjęła za swój hymn *Błękitne rozwińmy sztandary*.

1. Błękitne rozwińmy sztandary,
Czas strząsnąć zwątpienia już pleśń!
Niech w sercach zagorze znicz wiary,
I gromka niech ozwie się pieśń.
Z pod znaku Maryi rycerski my huf,
Błogosław nam Chryste na bój,
Stajemy jak ojce, by służyć Ci znów,
My Polska, my Naród, lud twój.

Pieśń *Jam rycerz Boga* jest hymnem Konfraterni Eucharystycznej Męskiej. Został zbudowany w ten sposób, że zwrotki (cztery) są skierowane do Jezusa Chrystusa, natomiast powtarzający się po każdej z nich refren jest skierowany do Matki Bożej z prośbą, by objęła swoją opieką całą Polskę:

1. Jam rycerz Boga, to ma chwała,
Sztandar mam jego w pieczę dan,
Za nim się zrywa dusza cała,
Wodzem mi Pan, Wodzem mi Pan.

⁴² Starość (1937), SiedlMłodz₃ (1918).

⁴³ Starość (1937).

Ref. W bój, Matko, idziem śmiało,
 Królowo, Ty nas strzeż!
 Zawładnij Polską naszą całą,
 I wszystkie serca Panu zbierz.

Ostatni z odnalezionych to hymn Bractw Różańcowych, który składa się z 4 zwrotek, przy czym ostatnia jest skierowana do Bogarodzicy, Pani Narodu, by prowadziła z Bogiem w drugie tysiąclecie. Wykonywany był na melodię *Boże coś Polskę*.

4. Bogarodzico, Najświętsza na świecie⁴⁴,
 Pani Narodu ukochana szczerze,
 Prowadź nas z Bogiem w drugie tysiąclecie,
 O to błagamy, my Twój rycerze.

Ref. Bracia i siostry, bierzmy świat w swe dłonie
 I złożmy Bogu w ofierze przy tronie.

Podsumowując można by się pokusić o stwierdzenie, że pieśni maryjnych z wątkami patriotycznymi jest wiele, jednakże można też zapytać, jaka jest ich popularność. Trudno robić badania statystyczne wśród wspólnot parafialnych w Kościele polskim. Jednakże w pewnym stopniu można to określić po ilości wystąpień poszczególnych utworów w wydawnictwach śpiewnikowych. Na tej podstawie okazuje się, że najbardziej popularna jest pieśń *Zdrowaś Maryjo, Bogarodzico*, do której tekst napisał L. Romanowski⁴⁵, a melodię ks. Pertak⁴⁶. Występuje ona w 26 badanych zbiorach. W 18 pojawia się pieśń *Matko Pocieszenia*, do której tekst popełnił Ks. Wróblewski⁴⁷, a melodia pojawia się w *Śpiewniku* Tomasza Flaszki z 1903 r.⁴⁸ W 16 – *Weź w swą opiekę nasz kościół*. W przypadku tej pieśni autor tekstu jest znany jedynie pod inicjałami J.M., natomiast melodię skomponowała F. Brzezińska⁴⁹. Dwie pieśni są zawarte w 13 śpiewnikach: *My chcemy Boga* oraz *Witaj, Jutrzenko*. Pierwsza z nich ma pochodzenie francuskie, tekst przetłumaczyła na język polski osoba o inicjałach G.F., zaś autorem melodii jest ks. F. Moreau⁵⁰. Druga pieśń posiada dawny tekst, pochodzący z XVII w., a jej źródłem jest *Śpiewnik* Klonowskiego⁵¹.

W 11 zbiorach znalazła się pieśń *Z dawna Polski Tyś Królową*, do której tekst pierwszych dwóch strof napisał Kornel Ujejski, a melodia ma swoje źródło w *Śpiewniku* Siedleckiego z 1987 r.⁵² Pozostałe pieśni występują w zdecydowanie mniejszej liczbie śpiewników, nie przekraczającej 7 zbiorów.

⁴⁴ Starość (1937).

⁴⁵ Reg (2000), s. 476.

⁴⁶ SiedlJubil (1928), 234.

⁴⁷ SiedlJubil (1928), s. 192.

⁴⁸ ExD (1998), s. 558.

⁴⁹ Rącz₂ (1988), s. 455.

⁵⁰ SiedlMłodz₃ (1918), s. 484.

⁵¹ SiedlJubil (1928), s. 226.

⁵² Reg (2000), s. 470.

Innym zabiegiem badawczym może być określenie, które z badanych zbiorów zawierają najwięcej pieśni maryjnych z wątkami patriotycznymi. Nie ulega wątpliwości, iż *Śpiewnik maryjny* z 1957 r., najobszerniejszy pod względem ilości pieśni maryjnych, także w tym przypadku zawiera najwięcej pieśni patriotycznych – 35, drugi z kolei to *Śpiewnik* Feliksa Rączkowskiego z 1988 r. – 18, *Śpiewnik* Siedleckiego z 1987 r. i *Reginka* z 2000 r. mieszczą w sobie po 17 pieśni i wreszcie *Śpiewnik* ks. Chamskiego zawiera 15 pieśni. Warto jeszcze wspomnieć *Śpiewnik Jasnogórski* z 1930 r., w którym znajdujemy 13 badanych pieśni. Pozostałe zbiory posiadają tych pieśni 10 lub mniej.

Dokonując syntezy należy stwierdzić, że polskie pieśni religijne o charakterze maryjnym i równocześnie patriotycznym, zawarte w źródłach XX-wiecznych, koncentrują się głównie wokół Maryi Królowej Polski, której sanktuarium znajduje się na Jasnej Górze. Wiele z nich powstało w związku z ustanowieniem święta Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski oraz Jasnogórskimi Ślubami Narodu. Są wśród nich pieśni w całości poświęcone wątkowi patriotycznemu (8) oraz takie, w których wątek ten pojawia się jedynie przygodnie, tylko w niektórych strofach (50). Charakter badanych utworów w przeważającej części jest błagalny, proszący, a w wypadku tylko kilku – wychwalający. Określenia kierowane ku Maryi to głównie: Królowa, Hetmanka, Pani a w jednym przypadku Maryja została określona mianem Wodza. Prośby zaś są kierowane o wolność ojczyzny, pokój, wiarę, opiekę, szczęście i pomyślność. Wszystkie te kompozycje w mniej lub bardziej wyrafinowanej postaci artystycznej stanowią świadectwo wiary ich twórców i dowód czci dla Jasnogórskiej Opiekunki Polski⁵³.

STRESZCZENIE

Polskie pieśni religijne o charakterze maryjnym i równocześnie patriotycznym, zawarte w źródłach XX-wiecznych, koncentrują się głównie wokół Maryi Królowej Polski, której sanktuarium znajduje się na Jasnej Górze. Wiele z nich powstało w związku z ustanowieniem święta Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski oraz Jasnogórskimi Ślubami Narodu. Są wśród nich pieśni w całości poświęcone wątkowi patriotycznemu (8) oraz takie, w których wątek ten pojawia się jedynie przygodnie, tylko w niektórych strofach (50). Charakter badanych utworów w przeważającej części jest błagalny, proszący, a w wypadku tylko kilku wychwalający. Określenia kierowane ku Maryi to głównie: Królowa, Hetmanka, Pani czy nawet w jednym przypadku Maryja została określona mianem Wodza. Prośby zaś są kierowane o wolność Ojczyzny, pokój, wiarę, opiekę, szczęście i pomyślność. Wszystkie te kompozycje w mniej lub bardziej wyrafinowanej postaci artystycznej stanowią świadectwo wiary ich twórców i dowód czci dla Jasnogórskiej Opiekunki Polski.

⁵³ B. МИКА, *Maryja Jasnogórska inspiracją polskiej muzyki religijnej*, s. 122.

SUMMARY

**MARIAN AND PATRIOTIC SONGS
IN THE SOURCES OF THE TWENTIETH CENTURY**

Polish religious Marian and at the same time patriotic songs, included in the sources of the twentieth century, are mainly focused on Mary Queen of Poland, whose sanctuary is located at Jasna Gora. Many of them were formed due to the establishment of the feast of Blessed Virgin Mary, Queen of Poland and Jasnogórkimi Vows of Nation. Among them are songs devoted entirely to patriotic thread (8) and those in which this thread appears only by chance, in some verses (50). The nature of the studied works for the most part is pleading, begging, and only in the few cases is praising. The titles addressed to Mary are mainly: Queen, Hetman, Lady or even in one case, Mary was described as the Chief. The requests are directed for the freedom of the homeland, peace, faith, health, happiness and prosperity. All these compositions in a more or less sophisticated form of art are a faith testament of their creators, and evidence of worship for Our Lady Guardian of Poland.

Słowa klucze: pieśń maryjna, pieśń patriotyczna, Królowa Polski, pokój, wolność, wiara.

Key words: Marian song, patriotic song, Queen of Poland, peace, freedom, faith.

Tytuł pieśni	Strona w zbiorze źródłowym										
	Makł1 (1931)	SB (1935)	Starość (1937)	Ciepł3 (1908-1920)	Mich (1946)	Sikor (1954)	Głow (1955)	Szyca (1956)	ŚMar (1957)	Krych (b.r.w.)	Lew (1967)
Do Ciebie dziś, o Matko									87		
Do Ciebie, Matko											
Jak szczęśliwa Polska											
Jam rycerz Boga			251								
Jasnogórska, można Pani											
Jasnogórska Pani											
Królowo nasza, Królowo jedyna									112		
Królowo nieba, od Boga obrana									114		
Królowo Polska, od Boga obrana											
Królowo Polska, do Ciebie wołamy									116		
Królowo ziem polskich											
Króluj nam, Maryjo											
Majowa piosenka										11	
Maryja, Maryja nad słońce jaśniejsza									135		
Maryjo Bogarodzico									475		
Maryjo, Królowo Polski									478		424
Maryjo, polskich ziem Królowo											
Maryjo przeczysta									123	5	
Maryjo, przyjmij dzięki											
Matko Boża z Betlejemu											
Matko Królowo									149		
Matko niebieskiego Pana, cześć Maryi									158		
Matko Piekarska							487				
Matko Pocieszenia		257					488	275	162		449
My chcemy Boga	43	294	243						246		450
My do Ciebie									171		
Na Jasnej Górze trzyma straż											
Nasza Pani, Królowo											
Niebiosów dobra, Ty, Pani											
Niepokalana wspomóżcielko									184		
Nieustającej, Matko, Pomocy									187		
Pieśń hołdu Marii śpiewa											
Pod sztandar Marji											
Pokłon przeczystej Dziewicy											
Polski Królowo											
Ponad gwiazdami									255		
Szczęśliwy ten kraj polski											
Święta Maryja, Pani Różańcowa									278		
Tobie, Królowo, śpiewamy									282		
Ty, co światem rządysz									288		
Weź w swą opiekę nasz Kościół		265							303		462

Tytuł pieśni	Strona w zbiorze źródłowym										
	Makł1 (1931)	SB (1935)	Starość (1937)	Ciepł3 (1908-1920)	Mich (1946)	Sikor (1954)	Głow (1955)	Szyca (1956)	ŚMar (1957)	Krych (b.r.w.)	Lew (1967)
Witaj, Jutrzenko				109			538	308	307		464
Witaj, Matko wspomnienia									316		
Witaj, prześliczna Niepokalana									322		
Wszystkie trony niebieskie									334		
Wysoko wzniesmy Maryi sztandary											
Z dawna Polski Tyś Królową							554		344		
Z śląskich kopalń, pól i hut											
Zdrowaś Maryjo, Bogarodzico	32	270	233	80	405	162	556	321			
Ze wzgórz Częstochowy									354		
Z jasnogórskiej wieży									356		
Złączmy razem swoje głosy							557		357		

Tytuł pieśni	Strona w zbiorze źródłowym							
	Jan (1971)	Zawit (1978)	Cham1 (1982)	Śiedł2 (1987)	Rącz2 (1988)	ŚL (1991)	ExD (1998)	Reg (2000)
A Ty, o Pani								
Ave Maria, salve Regina								
Ave Maryja, witaj Dziewico								
Bądź pozdrowiona Panienko								
Bądź pozdrowiona, Panno nieskalana								
Błękitne rozwińmy sztandary				308				361
Błogosław Matko naszej polskiej ziemi								
Bogurodzica	313	367	264	309	402		538	359
Bogurodzica	314			315	403			
Bractwa różańca to milicja Boga								
Do Ciebie dziś, o Matko								
Do Ciebie, Matko					409			
Jak szczęśliwa Polska			277		418			386
Jam rycerz Boga								
Jasnogórska, można Pani	355	379	278	335	418	337	541	
Jasnogórska Pani		380	280	336	419			387
Królowo nasza, Królowo jedyna								
Królowo nieba, od Boga obrana								
Królowo Polska, od Boga obrana								
Królowo Polska, do Ciebie wołamy								
Królowo ziem polskich				340		340		393
Krółuj nam, Maryjo					424			

